

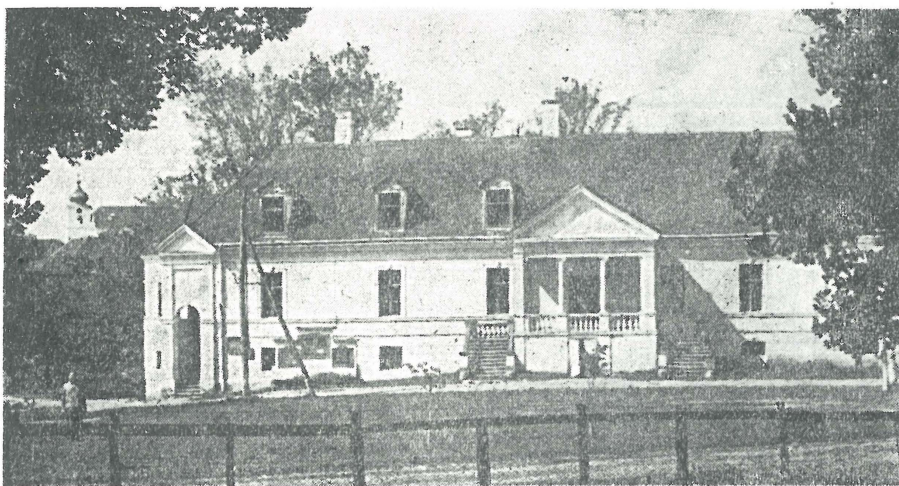
A MIKLÓSVÁRI RENESZÁNSZ-KLASSZICISTA MŰEMLÉK-KASTÉLY

KISGYÖRGY ZOLTÁN

Az állam és a Román Kommunista Párt gondoskodása révén, 1974-ben, a Műemlékvédelem Európai Évében megjavították Kovászna megye ezen értékes műemlékének tetőzetét. Erre az alkalomra gyűjtöttük össze kimondottan helyi forrásokból mindazokat az adatokat, amelyek a szóbanforgó épület építészettörténeti értékét igyekeznek megvilágítani.

Urbáriumok, összeírások és leltárok hiányában nehéz pontosan megállapítani az épület építési idejét. Minden valószínűség szerint, az a kastélyépítészet fellendülésének idején a XVI. század végén és a XVII. század elején épült. Ezt támasztják alá az építető Kálnoky-családra vonatkozó egykori írásos dokumentumok is ¹.

Hogy a kastély helyén régebben valamilyen épület állott volna, arra vonatkozóan semmilyen adat nincs. Lakás céljára épült s védelmi berendezése nem haladta meg a bástyás rendszerű reneszánsz kastélyok véderejét ².

A miklósvári műemlék-kastély

A jelenlegi látható épület téglalap alakú, egymenetes, emelet nélküli és nyugat-kelet irányú betájolású. Délnyugati és délkeleti szögletét támpillérekkel erősített bástyák szegélyezik. Déli oldalát keskeny gyümölcsös választja el a Falu patakának medrétől, míg az északit az udvar határolja. Előbbi oldala jellegzetes **reneszánsz** kastély képét nyújtja, míg az utóbbit **klasszicista** stílusban építették át a XIX. században. Az épület korábbi javítását jelezheti a keleti épületsarok tetőzeti bádogvitorlája, amelyen szoros egymásutánban a 178... számok olvashatók. Kár ugyan, de a negyedik — letörött szám — már úgyszem lényeges. Ötven év elteltével ismét javítják az épületet. Ezt az eseményt örökítették meg az egyik kéményen, amelyen az **1830**-as évszám olvasható³. A jelen század harmincas éveiben végzett tatarozást tetőzte be az 1974-ben végzett tetőjavítás, mint restauráló előmunkálat.

Reneszánsz erkély
(Miklósvári kastély)

E műemlék értékét kétségkívül beépített reneszánsz építészeti emlékei képezik. A délkeleti bástyán még épen látható egy befalazott reneszánsz ablak, **timpanonnal** és **rovátkás díszítéssel**. A két kiszögelő sarokbástya között futó falrész kellős közepén teljes épségben látható egy kétablakos **reneszánsz erkély**, a bethlenszentmiklósi erkélynek kevéssel kisebb mása. **Kőablakkeretei** — akár csak a többi ablakoké is — vörös andezitből vannak faragva. Ugyancsak **faragott kőpillérek**en nyugszik az erkély is. Közepét egy kőből alakított ágyúcső tartja, benne gömbalakú ágyúgolyó.

A déli falrész lepattogó mésztépe alatt vörös bólusszal és okkerrel színezett vízszintes és függőleges festékcsíkok mezőkre tagolják a falfelületet, míg az erkélyen tisztán kivehetők az esztergált oszlopokhoz hasonló **freskórészletek**.

A sarokbástyák két kis boltíves helyiséget rejtenek. A kastély szobái pedig, valamint az említett helyiségek is, faragott **reneszánsz kőajtókeretekkel** nyílnak egymásba. Még épek a betétes, kovácsoltvassal felszerelt ajtók is ezekben a kőajtóke-

retekben. Feltételezhető, hogy az épület eredetileg négyszög alakú lehetett, s alakításakor ennek északi részét bontották le. Legalább is itt volt az eredeti reneszánsz kastély főbejárata. Ennek szemöldökkövét és egyik tartóoszlopát a pincében fedezték fel. A gazdagon díszített ajtó szemöldökkövön akantuszlevelekkel körülzárt mezőben a Kálnokyak jelmondata olvasható: NON EST MORTALE, alatta pedig QUOD OPTO. A faragott tartóoszlopot sokszögű oszlopá képezték ki és azt emberfej és más oszlopfő-díszítmények ékesítik.

A kastély északi oldala klasszicista stílusban van újraépítve. A portikus háromszög alakú oromfala enyhén karcsúsított oszlopokon nyugszik, közepén az építető család címerével. Sikerült rekonstruálni, hogy az a Kálnokyak második, módosított címerének központi részét ábrázolta⁴.

A szobák belső berendezése elpusztult, részben pedig elszállította az utolsó tulajdonos. Néhány szép eredeti csempekályha még áll. Szemtanúk szerint az egyik szobát — belső festése és berendezése miatt — piros szobának nevezték.

A kastélyt a Kálnokyak bírtokolták a XIX. század végéig. Itt élt a naplóíró Kálnoky István, aki 1627—32 között Miklósvárszék alkirálybírája⁵. Fia Kálnoky Ádám csiki főkapitány és ennek fia József, havasalföldi hivatalnok, aki részt vett a román—török háborúban és összeesküvést szervezett a vajdákkal. Ekkor kapta a „török“ nevet. Az utolsó birtokos Kálnoky Dénes (1814—1886)⁶, mivel általa fiúágon kihalt a család, testvérhuga férjének az altenburgi és matachichi Seethal-családnak engedte át a kastélyt. Ők adják el az első világháború után Savu egykori pénzügyminiszternek, aki az államosításig bírtokolja.

Ma az épületegyüttes a helyi MTSZ-nek és a helység művelődési otthonának ad hajlékot. Restaurálás esetén egyaránt alkalmas lenne bányászprofilu ipartörténeti múzeumnak, erdővidéki tájmúzeumnak, ipari munkás továbbképző központnak, pionirtábornak, vadászkastélynak, motelnek.

JEGYZETEK

- ¹ Elsőnek Kálnoky Bálint telepedett meg Miklósváron a XVI. század közepén. 1567. március 5-én három ház jobbágyot kap Teleki Mihálytól II. János király parancsára, aki főembereinek egyre többet adományoz a székely közfölkék rovására. A falu nagy részét ő teszi jobbágyává s „egy évszázad elteltével 40 jobbágy és 4 zsellér szolgálja már ezt a családot“ — írja Gáspár József helytörténész Köpec krónikájában (kéziratban).
- ² Van ugyan a keleti bástya boltíves szobájából egy ún. „titkos lejáró“ a pincébe és mondja a szájhagyomány, hogy azon át le lehet jutni a kastély pincéjébe, majd innen alagút vezetett az északi kőkerítés mögötti árokba.
- ³ Ez alkalommal, a tetőzet javításakor lebontották az épület nyugati manzárd szobasorát.
- ⁴ Egy koronás pajzsban kétfejű sas volt, mellén aranytáblával, amelyen egy nagy L betű állott. Körülötte foszlányok. A betű II. Lajos nevének kezdőbetűit jelentette, akit egy Kálnoky-ős mentett meg vadászat alkalmával a medve karmai-

ból. Ezt bizonyítja egyébként a régi címer is, amelyen koronában ülő, száján átlótt medve volt. Lásd Pálmay József: Háromszékmegye nemes családjai, Sepsiszentgyörgy, 1901.

⁵ Első Rákóczi György hadnagya, aki részt vett a morvaföldi és a felvidéki hadjáratban.

⁶ Miklósvárszék alkirálybírája és író. 1848—49-es szabadságharcban önkéntes lovascsapatot alakít, 1849-ben pedig a sepsiszentgyörgyi katonai hadvonal parancsnoka. Írásai Karacsai Indár álnév alatt jelentek meg. Alapítója és elnöke volt a Székely Művelődési és Gazdasági Egyesületnek.

Castelul de la Micloșoara

de Z. KISGYÖRGY

REZUMAT

Lucrarea dă câteva detalii arhitecturală despre castelul din Micloșoara, clădire care figurează pe lista monumentelor arhitecturale ale județului Covasna. Bazat pe rezultate inedite și nepublicate pînă în prezent, se stabilește că clădirea a fost construită la sfîrșitul secolului XVI. și la începutul secolului XVII. La început ea avea o formă caracteristică a stilului renașterii, așa cum se vede și astăzi pe partea sudică a clădirii. Fațada a fost renovată în sec. al XIX-lea în stil clasicist.

Frescele exterioare nedescoperite pînă în prezent, sculptura în piatră în stilul renașterii (uși interioare, ferestre) face ca castelul de la Micloșoara să fie una dintre cele mai valoroase monumente arhitectonice în stilul renașterii din județul nostru.

Se fac propuneri privind posibilitățile de utilizare mai eficientă a clădirii (muzeu de istorie industrială și agricolă, centru de perfecționare a cadrelor din industria minieră, tabără de pionieri, castel vinătoresc, motel).